

Samråd för ökad inkludering 25 april 2024

NÄTVERKET – Idéburen sektor Skåne Mattias Larsson, Hanna Eklöf	Länsstyrelsen Skåne Patrik Åkesson
Hyresgästföreningen Hanna Ekblad	SISAM Åse Webeklint
RF-SISU (förhinder)	Region Skåne Anders Carlzon
Skånes Kommuner (ingen representant tillgänglig)	Svenska Kyrkan (förhinder)
Arbetsförmedlingen Mehran Najafi	Malmö universitet Sara Bjärstorp
Röda Korset Mubarik Abdirahman	

Om Samråd för ökad inkludering

Samrådet är ett idéburet initiativ för att skapa en dialogyta mellan beslutsfattande tjänstepersoner inom offentlig och idéburen sektor. Syftet är att aktivt uppmuntra konkret samarbete mellan sektorer för att öka inkludering och minska utsatthet. Samrådet är ett forum för att dela kunskap, ge nya perspektiv, belysa människors levnadsvillkor i Skåne, identifiera struktur- och systemfel, ta gemensamma initiativ till lösningar samt sprida goda exempel. Samrådet drivs och faciliteras av NÄTVERKET.

Dagens teman

Vi börjar med temat effektlogik och förändringsteori, med en presentation av NÄTVERKET:s nyligen framtagna förändringsteori och effektlogik som verktyg för bättre partnerskap och samverkan. Vårt andra tema är de förändringar i stöd till och syn på civilsamhället som aviserats nationellt, exempelvis minskat stöd till folkbildningen och rekommendationen att lägga ner Arvsfonden, och vad detta kan leda till.

TEMA 1: Att arbeta utifrån effektlogik och förändringsteori

Presentation:

['NÄTVERKET:s förändringsteori och hur effektlogik kan gagna samverkan och partnerskap'](#)

NÄTVERKET har nyligen tagit fram en egen förändringsteori och påbörjar nu ett arbete med löpande uppföljning, utvärdering och utveckling av utvalda delar av verksamheten.

NÄTVERKET arbetar också med att erbjuda process- och metodstöd för att utveckla både idéburna och offentliga aktörers kunskap kring effektmätning. För er som söker kunskapshöjande insatser eller vill ha ett inledande samtal kring ämnet, kontakta hanna@natverket.org

Diskussion:

- Ett vanligt dilemma idag är att aktörer kan ha ett långvarigt och till synes välfungerande samarbete, men där det är otydligt vad verksamheten de facto resulterar i. Genom att arbeta utifrån en effektlogik kan vi följa upp och förstå hur olika processer når och påverkar relevanta målgrupper.
- Genom en förändringsteori kan vi illustrera, så väl internt som externt, vår verksamhets syfte och mål. Det tydliggör våra gränser men också var och hur vi kan möta andra aktörer, både inom och mellan sektorer. När dessa samband blir tydliga, var vi har gemensamma målgrupper och målsättningar, kan vi lättare identifiera möjligheter till samverkan.
- En utmaning i att arbeta med komplexa samhällsutmaningar är hur utfall av insatser mäts över ett längre tidsperspektiv. Akademin exempelvis har utmaningar i att kunna påvisa samhällsnytta när forskning och ny kunskap tar lång tid att producera och sprida.
- Utfall på lång sikt påverkas alltid av fler faktorer än enbart den egna insatsen. Att insatser över tid får en *indirekt* snarare än direkt påverkan på en samhällsutmaning är en central del av effektlogik.
- Från NÄTVERKET:s perspektiv lyftes också en utmaning i samverkan med regionala aktörer, där målgrupper ofta är kommuner, men där NÄTVERKET:s resurser inte sträcker sig till att arbeta direkt med det lokala. Här söker NÄTVERKET stöd från offentliga parter som Länsstyrelsen och Region Skåne för att kunna lyfta viktiga civilsamhällsfrågor till kommuner runt om i Skåne.

TEMA 2: Förändringar i stöd till och syn på civilsamhället

Vi ser stora förändringar från nationellt håll i relation till både finansiering av och syn på civilsamhället. Detta kommer även på olika sätt att påverka idéburna organisationer i Skåne, och människor som är beroende av deras stöd. Tre specifika exempel diskuterades:

- [Riksrevisionens rekommendation](#) att **Allmänna Arvsfonden** (förvaltar medel från svenskar som avlidit utan närmare arvingar) bör läggas ner och att medlen istället bör hanteras genom statliga institutioner. Detta med motivationen att fonden får in mer pengar än den delar ut och att kontrollen av utdelade bidrag är otillräcklig. Från civilsamhällets perspektiv är Arvsfonden en stor tillgång för att främja social innovation. Historiskt har fonden finansierat projekt som lett till att funktioner som allmän förskola och färdtjänst kunnat utvecklas. Även BRIS, Självordslinjen och Friends är exempel på verksamheter som har ursprung i Arvsfondfinansierade projekt (se [debattinlägg från Fremia](#)). Från civilsamhällets håll kan man se att fonden är i behov av reform, men att nedläggning är ett förhastat beslut som kan få ödesdigra konsekvenser för samhällsnyttig innovation sprungen ur idéburna projekt och verksamheter.
- Besked att Sveriges biståndsmyndighet **Sida** vid årsskiftet [avslutar samtliga avtal](#) med svenska strategiska partnerorganisationer i civilsamhället, som i sin tur har avtal med ca 2000 organisationer globalt. Denna markanta ändring görs med motivationen att minska korruption i biståndet. Myndigheten beräknas nu behöva [420 nya tjänster för att ersätta civila organisationer](#). Strategiska partnerskap mellan Sida och civilsamhälletsorganisationer har funnits länge. Uppsägningen av samtliga avtal betyder att den mångåriga expertis inom sakfrågorna och värdefull samverkan som byggts upp med bl.a. miljöorganisationer, barnrättsorganisationer och kvinnorrättsorganisationer i mottagarländer nu riskerar gå förlorade. Se [debattinlägg från Concord](#) (plattform för civilsamhället med fokus på bl.a. biståndsfrågor).
- Minskningen av statligt stöd till **folkbildningen** påbörjades under 2023. Statligt stöd för folkbildningen, med en förordning för studieförbund och med uppdrag inom demokratiutveckling, har funnits sedan 1947. Den minskning av statligt stöd som nu implementeras innebär ett betydande skifte i statens inställning till folkbildningen. Från SISAM, Skånes studieförbund i samverkan, ser man att neddragningarna gjordes utan konsekvensanalys och kommer att drabba främst kulturlivet, barn och unga. Vi får ett 'tystare Sverige' när den infrastruktur av mötesplatser och medlemskap som folkbildningen erbjuder det lokala föreningslivet börjar urholkas. I Skåne specifikt kommer 25 miljoner att försvinna. Här finns dock en god dialog mellan folkbildning och Region Skåne där konsekvenser kring skånska kommuners reducering av bidrag till folkbildningen, som pågått under en längre tid, undersöks. Från Röda Korset noterar man nu effekter av att infrastrukturen kring folkbildningen förändras, både i relation till sin egen verksamhet och i kontakt med andra föreningar som har svårt att hitta lokaler och mötesplatser. Kombinationen av minskade resurser och mötesplatser för civilsamhället och en markant ökande fattigdom är bekymmersam.

Från Länsstyrelsens perspektiv vill man göra bättre konsekvensanalyser, särskilt ur lokala perspektiv där civilsamhällets närvaro riskerar att urholkas. Kommande uppdrag har blivit svårare att förutse då myndigheten inte har den dialog med departement som tidigare varit praxis. När förflyttningar i budget sker är det inte längre tydligt var medlen landar. Länsstyrelsen ser fortsatt behov av att stärka Skånes motståndskraft, med mer kunskap och förståelse för våra respektive uppdrag vid exempelvis en kris.

Regionen lyfter att det är positivt att Skåne är proaktivt i relation till konsekvenser av minskande resurser för folkbildningen. Man noterar också att ett civilsamhälle med färre resurser, och därmed minskade möjligheter att möta behov hos utsatta människor i Skåne, kommer att översättas till ett ökat tryck på och ökade kostnader för hälso- och sjukvård.

Reflektioner

Den utveckling som syns såväl lokalt som nationellt genererar konsekvenser för demokratis utveckling och utrymme. När civilsamhällets stödstrukturer monteras ner påverkas infrastrukturen för civilsamhällets lokala närvaro. Det är en förändring som kommer bli tydlig i första hand i de lokalsamhällen som redan har en svag tillväxt, och där såväl den privata som offentliga närvaron är under avveckling. Detta skapar ett demokratiskt underskott som riskerar att ytterligare förstärka känslor av utanförskap och som missgynnar individer och grupper i befolkningen vars röster sedan tidigare är försvagade. Det blir ett tystare Skåne.

Det finns en samsyn hos samrådets parter om att utvecklingen är bekymmersam. Vi ser idag tecken på att samhället fokuserar på punktinsatser där behoven anses vara störst. Det innebär att lappa och laga, stället för att arbeta med strategiska och långsiktiga samhällsbyggande insatser som också stärker demokrati och känsla av delaktighet. Det är viktigt att vi tillsammans vidhåller forum för att diskutera och analysera utvecklingen, inte minst utifrån målsättningen om ett robust och resilient samhälle.

Nästa datum: torsdag 19 september kl. 12.15-15.30 (inklusive lunch, mötesstart kl. 13)